

MOLDOVA

A douăzeci și șasea Sesiune a Grupului de Lucru privind Evaluarea Periodică Universală Consiliul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului: octombrie - noiembrie 2016

Prezentat de: Centrul de Drept al Femeilor, Centrul Internațional “La Strada”, Promo-LEX, și Juriștii pentru Drepturile Omului, o organizație non-guvernamentală cu statut special consultativ, și aprobat de către Coaliția Națională “Viața fără violență!”

PAGINA DE ÎNSOȚIRE

Centrul de Drept al Femeilor (CDF) este o organizație non-guvernamentală creată în 2009 de femei-juriste. Organizația a fost fondată pentru a promova drepturile femeilor și a asigura aplicarea perspectivei de gen în cadrul procesului legislativ și de implementare a legislației. Organizația a fost implicată în advocacy și elaborarea unei legislații efective în domeniul egalității de gen și a violenței domestice și susține femeile expuse la violență domestică oferindu-le asistență juridică și de reprezentare.

Juriștii pentru Drepturile Omului (Juriștii) este o organizație non-profit care urmărește să pună în aplicare standardele internaționale în domeniul drepturilor omului pentru a promova societatea civilă și a consolida statul de drept. Juriștii pentru Drepturile Omului deține un statut special consultativ în cadrul Consiliului Economic și Social. Juriștii pentru Drepturile Omului și CDF au fost parteneri începând cu anul 2011, publicând împreună în 2012 un raport cu privire la violența în familie în Moldova din perspectiva drepturilor omului, oferind consultanță cu privire la proiectele de amendamente la Legea privind violența în familie, și instruire grupurile multidisciplinare, inclusiv polițiștii, procurorii și judecătorii, cu privire la implementarea efectivă a legilor în domeniul violenței în familie și grupurilor de intervenție.

Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii “La Strada” (Centrul Internațional “La Strada”) este un ONG înființat de juriști în anul 2001. Fiind creat pentru a asigura că drepturile femeilor și copiilor din Moldova sunt respectate la toate nivelele - individual, legislativ și executiv, Centrul tinde să construiască o societate în care drepturile omului sunt respectate, să abordeze problemele care afectează femeile și copiii, și să contribuie la protejarea celor afectați. Organizația desfășoară activități de cercetare, de advocacy legislativ, și oferă servicii directe.

Asociația Promo-LEX este o organizație a societății civile cu statut special consultativ ECOSOC, care are drept scop să contribuie la avansarea democrației în Moldova prin promovarea și apărarea drepturilor omului și monitorizarea proceselor democratice. Prevenirea și combaterea violenței bazate pe gen este unul din domeniile prioritare ale organizației Promo-LEX.

Coaliția Națională “Viața fără violență!” (Coaliția Națională) este o platformă compusă din 18 ONG-uri, organizații grass-root și instituții publice care activează în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și copii.¹ Fiind creată în anul 2014, Coaliția este activă în inițiative de advocacy pentru susținerea

¹ Coaliția Națională include următorii membri: Centrul de Drept al Femeilor (care deține secretariatul), Centrul Internațional “La Strada”, Promo-LEX, “Asociația împotriva Violenței în Familie – Casa Mărioarei”, RCTV “Memoria”, Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii, Centrul pentru Asistență și Protecție a Victimelor și Potențialelor Victime ale Traficului de Ființe Umane, Centrul de Plasament “Cuplul părinte-copil”, Centrul de Criză Familială, Sotis, Centrul de Asistență și Consiliere pentru Agresorii Familiali, “Gender – Centru”, Centrul Maternal „Pro-Femina”, Centrul Maternal „Pro Familia din Căușeni”, Centrul Maternal din Cahul, ONG „Stimul”, Centrul maternal al Adăpostului

educației, sensibilizării publicului și a serviciilor, prin reabilitare, asistență și protecție oferită celor abuzați, precum și agresorilor.

Juriștii pentru Drepturile Omului, CDF, Promo-LEX, Coaliția Națională și Centrul Internațional „La Strada” prezintă împreună acest raport Consiliului ONU pentru Drepturile Omului pentru a doua Revizuire Periodică Universală a Republicii Moldova.

I. SCOPUL ȘI CONTEXTUL ACESTUI RAPORT

1. Violența în familie și violența sexuală sunt probleme sistematice și răspândite în Moldova. Potrivit unor estimări, 63.4 la sută dintre femei și fete în vârstă de 15 ani și mai în vârstă au experimentat cel puțin o formă de violență fizică, psihologică sau sexuală pe parcursul vieții lor, violența în mediul rural fiind mai răspândită (aproximativ 69 la sută).² Cu toate acestea, puține victime raportează, de fapt, o astfel de violență.³ Un studiu recent a arătat că violența fizică există în aproape 50 la sută din familiile bărbaților intervievați.⁴ Acest studiu a arătat că violența fizică este asociată cu percepțiile negative și stereotipurile de gen, precum și cu inegalitățile de gen în familie și în societatea moldovenească: 27.7 la sută dintre bărbați și 17.5 la sută dintre femei cred că o femeie ar trebui să tolereze violența pentru a-și păstra familia, și 41.1 la sută dintre bărbați cred că există momente în care o femeie trebuie să fie bătută.⁵ În ceea ce privește violența sexuală, statisticile indică faptul că unul din cinci bărbați a făcut sex cu o femeie fără consimțământul ei, în timp ce aproape unul din patru bărbați a făcut sex cu o femeie care nu-și putea exprima consimțământul fiind sub influența alcoolului.⁶ În plus, 18 la sută dintre bărbații intervievați au recunoscut că au utilizat forța pentru a face sex cu partenerul lor actual, în timp ce 14 la sută dintre bărbați au utilizat forța pentru a face sex cu un fost partener.⁷
2. Violența în familie și violența sexuală sunt încălcări ale drepturilor omului. Violența în familie și violența sexuală încalcă dreptul femeii de a nu fi discriminată, dreptul la protecție egală în fața legii, la libertatea și securitatea personală, la egalitatea în fața instanțelor de judecată și egalitatea cu bărbații în fața legii, recunoașterea în calitate de persoană în fața legii, precum și libertatea de a nu fi supusă torturii. În plus, în cazul în care statul nu reușește să asigure ca legile sale penale și civile să protejeze în mod adecvat femeile și nu trage la răspundere agresorii în mod sistematic, sau dacă agenții săi - cum ar fi poliția și procurorii - nu pun în aplicare legile care protejează victimele violenței în familie, acel stat nu a acționat cu diligență cuvenită pentru a preveni, investiga și a pedepsi cazurile de încălcare a drepturilor femeilor.
3. Moldova a participat la prima sesiune de Evaluare Periodică Universală (EPU) în anul 2011. În primul său raport către Consiliul pentru Drepturile Omului, Moldova a raportat un pas important menit să stopeze violența prin adoptarea unei Legi cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.⁸ Legea a creat un cadru instituțional pentru autoritățile competente care le permite să reacționeze la cazurile de violență în familie, permițând victimelor să depună plângeri și să solicite aplicarea unor măsuri punitive împotriva

---

² Biroul Național de Statistică, PNUD, UN Women și UNFPA, *Violența în Familie față de Femei în Republica Moldova* (2011).

³ Ibid, din 40 la sută de femei care au experimentat violența fizică, doar 9 la sută au raportat-o.

⁴ Centrul de Drept al Femeilor, Studiul de Percepție "Bărbații și Egalitatea de Gen în Moldova" (2015).

⁵ Ibid.

⁶ Ibid, 96.

⁷ Ibid.

⁸ Consiliul pentru Drepturile Omului, Grupul de Lucru asupra Evaluării Periodice Universale, *Raportul Național prezentat în conformitate cu Paragraful 5 al Anexei la Rezoluția Consiliului pentru Drepturile Omului 16/21: Moldova*, 19 iulie 2011, U.N. Doc. A/HRC/WG.6/12/MDA/1, 29.

infractorilor.⁹ Suplimentar la adoptarea acestei legi, Moldova a inițiat măsuri de instruire a personalului din cadrul Ministerului de Interne în aplicarea legii.¹⁰ Raportul, de asemenea, a menționat îmbunătățirea măsurilor de reabilitare a victimelor violenței în familie aplicate de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.¹¹ În anul 2011, statul a întreprins eforturi pentru a dezvolta și a introduce un sistem informatizat automatizat care conține o bază de date a cazurilor de violență în familie pentru a fi utilizat de către autoritățile publice locale; se intenționa pilotarea acestui sistem în raioanele Cahul și Drochia.¹² Potrivit raportului, ca parte a politicii sale sociale Moldova “sprijină în mod continuu” Campania ONU „16 zile de acțiuni împotriva violenței de gen”, împreună cu propriile campanii de informare la nivel național.¹³ Raportul prezentat de Moldova a enumerat următoarele domenii problematice: conștientizare socială în ceea ce privește problema violenței în familie; instruire de specialiști în diverse domenii pentru a lucra la cazurile de violență în familie; resurse pentru acordarea asistenței victimelor violenței în familie; și re-socializarea infractorilor care au săvârșit acte de violență în familie.¹⁴

4. În timpul primei sale EPU în 2011, majoritatea recomandărilor s-au referit la violența împotriva femeilor în general, la violența în familie, traficul de ființe umane, și hărțuirea sexuală.¹⁵ Moldova a acceptat toate aceste recomandări, și a indicat angajamentul de a-și consolida răspunsul la aceste cazuri. În mod specific, Guvernul Republicii Moldova a acceptat toate recomandările legate de violența în familie, inclusiv cele de a instrui poliția și a monitoriza Legea cu privire la violența în familie.¹⁶ Au fost observate următoarele progrese vis-a-vis de aceste recomandări:

Recomandare	Progres în 2011-2016
a) Crearea unei politici cuprinzătoare cu privire la violența împotriva femeilor și în special violența în familie care să prevină, să pedepsească și să soluționeze aceste probleme, în special în zonele rurale (Recomandările 73.8, 73.11. 73.31);	Nu a fost înregistrat niciun progres și recomandarea rămâne să fie pusă în aplicare;
b) Abordarea cauzelor esențiale care favorizează violența în familie, cu scopul de a efectua campanii de conștientizare a publicului (Recomandările 73.33, 74.1);	Cauzele esențiale ale violenței în familie - inegalitățile de gen, aspectele economice - nu au fost abordate pe deplin. Campania anuală de 16 zile de acțiuni împotriva violenței de gen este insuficientă. Astfel,

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid., ¶ 32.

¹¹ Ibid., ¶ 30.

¹² Ibid., ¶ 31.

¹³ Ibid., ¶ 33.

¹⁴ Ibid., ¶ 34.

¹⁵ Consiliul pentru Drepturile Omului, Grupul de Lucru asupra Evaluării Periodice Universale, *Raportul Grupului de Lucru privind Revizuirea Periodică Universală, Republica Moldova*, 14 decembrie 2011, U.N. Doc. A/HRC/19/18.

¹⁶ Ibid., ¶¶ 73-74.

	recomandarea rămâne să fie pusă în aplicare;
c) Înăsprirea sancțiunilor pentru violență în familie (Recomandarea 74.1);	Sancțiunile pentru violență în familie nu au fost înăsprițe și recomandarea rămâne să fie pusă în aplicare;
d) Instruirea reprezentanților organelor de drept cu privire la răspunsul lor la cazurile de violență în familie și oferirea asistenței juridice și medicale victimelor (Recomandarea 73.30);	A fost observat un progres în ceea ce ține de instruire. Violența în familie este inclusă drept unul dintre module pentru cadeți la Academia de Poliție. În ceea ce privește formarea continuă, doar inspectoratele de poliție, care au fost în contact cu organizațiile societății civile (OSC) (și anume CDF ¹⁷) au beneficiat de instruire în domeniul violenței în familie ¹⁸ . Recomandarea rămâne să fie pusă în aplicare pe deplin;
e) Implementarea eficientă a Legii privind violența în familie, creșterea capacității și acoperirii adăposturilor pentru victimele violenței în familie și asigurarea de către poliție a unei investigații eficiente pe marginea plângerilor depuse (Recomandarea 73.32);	Există o creștere a numărului de sesizări; de exemplu, în anul 2014, au fost raportate 7,338 de cazuri, dintre care au fost investigate aproximativ 2,200 de cazuri, și au fost emise peste 920 ordine de protecție ¹⁹ . Nu a fost înregistrat niciun progres în ceea ce privește adăposturile pentru victimele violenței în familie, și recomandarea rămâne să fie pusă în aplicare;
f) Îmbunătățirea și extinderea centrelor de reabilitare pentru victimele violenței în familie, în special în mediul rural (Recomandarea 73.34);	Nu au fost create centre de reabilitare suplimentare pentru victimele violenței în familie și nu au fost îmbunătățite centrele existente. Recomandarea rămâne să fie pusă în aplicare;
g) Crearea unui plan de acțiuni privind violența în familie pentru a monitoriza eficacitatea legii violenței în familie și a oferi o finanțare adecvată pentru implementarea acesteia (Recomandarea 75.28).	Cu sprijinul societății civile, în anul 2013, a fost elaborat un proiect de lege pentru armonizarea legislației naționale cu prevederile Convenției de la Istanbul. Cu toate acestea, proiectul încă se află în proces de consultare la nivel guvernamental, deoarece există voință

¹⁷ În perioada 2012-2015, Centrul de Drept al Femeilor a instruit peste 1000 de ofițeri de poliție din toată țară, ca parte a Proiectului finanțat de Departamentul de Stat al SUA, UNFPA și IOM.

¹⁸ În perioada 2013-2014, HelpAge și Gender-Centru în cooperare cu MAI, MMPSF, MS au instruit în jur de 552 de reprezentanți ai organelor de drept în domeniul violenței împotriva persoanelor în etate în cadrul Proiectului "Ruperea tăcerii: abuzul asupra persoanelor în etate în Republica Moldova".

¹⁹ Statisticile oficiale ale Ministerului Afacerilor Interne, noiembrie 2014.

	politică slabă pentru a-l promova. Recomandarea rămâne să fie pusă în aplicare.
--	---

5. În sens mai larg, au fost întreprinse mai multe măsuri esențiale pentru a combate violența bazată pe gen. Aceste măsuri sunt descrise mai jos:

- În 2013, Guvernul a creat un Grup de Lucru format din reprezentanți ai organizațiilor societății civile și ai Guvernului pentru a elabora un proiect de lege în vederea armonizării cadrului legislativ național actual cu Convenția de la Istanbul.
- Din 2012, au fost elaborate o serie de documente cu caracter juridic (a se vedea par.14 mai jos).
- Din 2014, Guvernul a început să finanțeze Campania de 16 Zile pentru prima dată.
- Instituțiile publice: 5 centre maternale, Centrul pentru Asistență și Protecție a Victimelor și Potențialelor Victime ale Traficului de Ființe Umane, Centrul de Plasament “Cuplul părinte-copil”, Centrul de Criză Familială, Sotis, și singurul Centru de Asistență și Consiliere pentru Agresorii Familiali continuă să fie finanțate de Guvern.²⁰

6. În cadrul revizuirii CEDAW a Republicii Moldova în 2013, au fost formulate mai multe îngrijorări cu privire la răspunsul Guvernului la fenomenul violenței în familie, care sunt prezentate mai jos ca informații suplimentare pentru această revizuire. Aceste îngrijorări includ: (a) aplicarea neuniformă a legislației care are drept scop combaterea violenței în familie; (b) refuzul autorităților de a documenta leziuni corporale minore; (c) faptul că este necesar să existe cazuri repetate de violență în familie pentru ca să fie pornită o investigație; (d) ineficiența ordinelor de protecție împotriva presupușilor agresori; și (e) rata scăzută de raportare a cazurilor de violență sexuală, inclusiv violul, precum și investigarea și urmărirea penală ineficientă a cazurilor raportate.²¹

Recomandările CEDAW	Progres în 2013-2016
a) Asigurarea disponibilității asistenței juridice gratuite pentru toate victimele violenței;	Nu a fost înregistrat niciun progres și recomandarea rămâne să fie pusă în aplicare;
b) Încurajarea femeilor să raporteze violența în familie și violența sexuală prin sporirea gradului lor de conștientizare cu privire la natura penală a acestor cauze;	Au fost efectuate câteva campanii de sensibilizare de către organizațiile societății civile, dar nu a fost acordat niciun suport de la bugetul de stat. Recomandarea rămâne să fie pusă în aplicare;

²⁰ Oak Foundation, Femeile împotriva Violenței în Europa (WAVE) și Centrul de Drept al Femeilor “Studiul analiză cu privire la lipsa capacităților furnizorilor de servicii care lucrează cu victimele violenței în familie în Moldova” (2014), ¶¶ 16-17

²¹ Comitetul pentru Eliminarea Discriminării față de Femei, *Observații finale cu privire la rapoartele periodice combinate patru și cinci ale Republicii Moldova*, 29 octombrie 2013, U.N. Doc. CEDAW/C/MDA/CO/4-5.

c) Asigurarea faptului ca toate investigațiile pe marginea cazurilor de violență sexuală să fie efectuate în conformitate cu standardele internaționale, inclusiv să fie modificate instrucțiunile existente cu privire la efectuarea investigațiilor.	Nu a fost înregistrat niciun progres și recomandarea rămâne să fie pusă în aplicare.
--	--

7. Această prezentare se referă la respectarea de către Moldova a obligațiilor sale internaționale în domeniul drepturilor omului, în special în contextul violenței în familie și violenței sexuale. Acest sumar se încheie prin formularea unor recomandări Guvernului Republicii Moldova.

II. PREZENTAREA GENERALĂ A CADRULUI JURIDIC NAȚIONAL ÎN DOMENIUL VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

8. **Legile speciale.** La 18 septembrie 2008, a intrat în vigoare Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie (Legea 45)²². Legea reglementează cinci forme de violență în familie, inclusiv violența psihologică.²³ Această lege a servit drept temelie pentru sporirea accesului la justiție a victimelor violenței în familie și la securitatea lor, prin introducerea posibilității de a obține ordine de protecție. Cu toate acestea, din cauza lipsei de instrucțiuni specifice cu privire la solicitarea, emiterea și prelungirea ordinelor de protecție, Legea 45 a fost rareori pusă în aplicare în primii ani după adoptare.²⁴ În iulie 2010, prin Legea 167 au fost introduse instrucțiuni necesare pentru punerea în aplicare a Legii 45.²⁵
9. **Legea penală.** În 2010, a fost introdusă o nouă prevedere în Codul penal, articolul 201¹, prin care violența în familie de orice nivel a fost recunoscută drept o crimă.²⁶ Violul este sancționat în temeiul articolului 171 al Codului penal.²⁷ Acțiunile conexe sunt de asemenea

²² Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, Legea 45 din 01.03.2007 Monitorul Oficial Nr. 55-56, 18.03.2008.

²³ Ibid., articolul 2

²⁴ Manole, Maltratarea discriminatorie a femeilor în Moldova, sec. 2.2.1.1, The Equal Rights Review, Vol. șase (2011).

²⁵ Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, Legea 167 din 09.07.2010 Monitorul Oficial Nr. 155-158 03.09.2010. Adoptarea Legii 167 a durat aproape doi ani. Email de la Centrul de Drept al Femeilor, 27 septembrie 2007, în contact cu autorii.

²⁶ Codul Penal, Articolul 201¹. Violența în familie. “(1) Violența în familie, adică acțiunea sau inacțiunea intenționată, manifestată fizic sau verbal, comisă de un membru al familiei asupra unui alt membru al familiei, care a provocat suferință fizică, soldată cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății, suferință psihică ori prejudiciu material sau moral, se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 180 de ore sau cu închisoare de pînă la 2 ani. (2) Aceeași acțiune: a) săvârșită asupra a doi sau mai multor membri ai familiei; b) care a provocat vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau cu închisoare de pînă la 5 ani. (3) Aceeași acțiune care: a) a cauzat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății; b) a determinat la sinucidere sau la tentativă de sinucidere; c) a provocat decesul victimei se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani;” Interviu cu Poliția, Orașul F, 17 noiembrie 2011; Interviu cu Poliția, Orașul D, 11 noiembrie 2011; Interviu cu Poliția, Orașul I, 18 noiembrie 2011; Interviu cu Poliția, Orașul B, 14 noiembrie 2011.

²⁷ Codul Penal, Art. 171. Violul, (1) Violul, adică raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică sau psihică a

incriminate, inclusiv acțiunile violente cu caracter sexual,²⁸ hărțuirea sexuală,²⁹ sex cu o persoană mai tânără de 16 ani³⁰, și anumite “acțiuni perverse” împotriva unei persoane care nu a împlinit 16 ani.³¹

10. Codul de Procedură Penală. Pentru pornirea urmăririi penale pe marginea unor anumite infracțiuni, articolul 276 al Codului de Procedură Penală cere existența unei plângeri prealabile a victimei.³² Aceste infracțiuni includ: vătămarea intenționată medie a integrității corporale,³³ amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale,³⁴ și hărțuirea sexuală.³⁵ Cu toate acestea, infracțiunile prevăzute în articolele 171, 172, 174 și 175 nu sunt enumerate în mod expres în articolul 276.

11. Codul Contravențional. Articolul 78 al Codului Contravențional se referă la “*Vătămarea intenționată ușoară a integrității corporale.*” Poliția continuă să aplice această prevedere, care nu este penală, în cazurile de violență în familie, în ciuda existenței art. 201¹ care incriminează violența în familie.

12. Codul Familiei. În anul 2010, a fost introdusă o modificare la articolul 37 din Codul Familiei privind desfacerea căsătoriei de către instanța judecătorească. Potrivit acestei prevederi, în cazul în care unul dintre soți nu-și dă acordul la divorț, instanța judecătorească poate amâna examinarea cauzei pentru o perioadă de 6 luni pentru împăcarea părților, cu excepția cauzelor de divorț pornite pe motivul violenței în familie confirmate prin probe.

---

persoanei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-și exprima voința, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 5 ani. (2) Violul: a) săvârșit de către o persoană care anterior a săvârșit un viol prevăzut la alin.(1); b) săvârșit cu bună-știință asupra unui minor; b¹) săvârșit cu bună-știință asupra unei femei gravide; b²) săvârșit asupra unui membru de familie c) săvârșit de două sau mai multe persoane; e) însoțit de contaminarea intenționată cu o boală venerică; f) săvârșit cu deosebită cruzime, precum și din motive sadice se pedepsește cu închisoare de la 5 la 12 ani. (3) Violul: a) persoanei care se afla în grija, sub ocrotirea, protecția, la educarea sau tratamentul făptuitorului; b) unei persoane minore în vârstă de pînă la 14 ani; c) însoțit de contaminarea intenționată cu maladia SIDA; d) care a cauzat din imprudență o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății; e) care a provocat din imprudență decesul victimei; f) soldat cu alte urmări grave se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani sau cu detențiune pe viață.

²⁸ Ibid, Art. 172.

²⁹ Ibid, Art. 173

³⁰ Ibid, Art. 174

³¹ Ibid, Art. 175

³² Codul de Procedură Penală, Articolul 276

³³ Codul Penal, Art. 152

³⁴ Ibid, Art. 155

³⁵ Ibid, Art. 173

13. Alte cadre normative/mecanisme naționale relevante:

- Legea Nr. 198 cu privire la asistența juridică garantată de stat (26.07.2007) prevede dreptul la asistența juridică gratuită în circumstanțe limitate;³⁶
- Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.1 (28.05.2012) include recomandări pentru judecători cu privire la practica de examinare a cererilor privind emiterea ordinelor de protecție;
- Ordinul nr. 155 al Ministerului Sănătății (24.02.2012) cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind intervenția instituțiilor medicale în cazurile de violență în familie;
- Ordinul nr. 22 al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei (02.09.2012) cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind acțiunile care trebuie întreprinse de secțiile, departamentele de asistență socială, de organele de drept și instituțiile medicale în cazurile de violență în familie;
- Ordinul nr. 105 al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei (02.08.2012) cu privire la aprobarea Instrucțiunii pentru autoritățile locale cu privire la modul în care acestea trebuie să-și îndeplinească obligațiile care le revin în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, prin stabilirea de acorduri de cooperare cu agențiile locale de asistență socială, instituțiile de învățământ și instituțiile de protecție a sănătății;
- Ordinul nr. 275 al Ministerului Afacerilor Interne (14.08.2012) cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind răspunsul poliției la prevenirea și combaterea violenței în familie.

III. RESPECTAREA OBLIGAȚIILOR INTERNAȚIONALE PRIVIND DREPTURILE OMULUI³⁷

14. Deși Moldova a înregistrat progrese, provocările încă mai rămân. **Legea 45 necesită a fi revizuită în mod urgent pentru a elimina barierele în domeniul justiției, a asigura securitatea victimelor și răspunderea pentru infractori.** Începând cu anul 2013, organele de stat au elaborat modificări care erau menite să armonizeze legislația națională cu prevederile Convenției de la Istanbul. Acest proces a fost unul îndelungat și dificil. Modificările încă nu au ajuns în Parlament, deoarece Ministerul Justiției și Ministerul Finanțelor nu și-au dat acordul. Această întârziere poate fi explicată prin lipsa voinței politice, interesul scăzut în problemele de violență în familie, sau instabilitatea politică care a afectat Moldova în ultimii ani. În plus, cauza la CEDO *Eremia și alții c. Republicii Moldova*,³⁸ relevă și alte probleme care continuă să existe. Comitetul de Miniștri ai Consiliului Europei a evidențiat că această cauză are nevoie de o monitorizare și un follow-up sporit în 2014 și 2015.

---

³⁶ Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, Legea No. 198 din 26.07.2007, articolul 19 prevede dreptul la asistența juridică calificată pe cauze penale, în cazuri de urgență, în cazuri de reținere, în cazurile prevăzute de articolul 69 din Codul de procedură penală și în cazurile prevăzute în articolul 77 din Codul de procedură civilă.

³⁷ Moldova a ratificat CEDAW (1994), ICCPR (1993), și CAT (1995), și, astfel, urmează să fie supusă raportării și revizuirii periodice de către organele respective create în baza convențiilor menționate. Moldova a ratificat, de asemenea, PO-CEDAW (2006) și PO1-ICCPR (2008), oferind astfel un mijloc suplimentar de responsabilizare prin intermediul mecanismului de plângeri. Republica Moldova nu a semnat și nu a ratificat Convenția privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul). Moldova a ratificat Convenția Europeană a Drepturilor Omului și, prin urmare, este supusă jurisdicției CEDO.

³⁸ *Eremia și Alții v. Moldova*, Nr. 3564/11, CEDO (2013). Instanța a constatat că urmărirea penală pe marginea cazului de violență domestică nu a fost eficientă, statul nu a reușit să ia măsuri proactive în procesul de executare, și “în mod repetat a tolerat” o astfel de violență.

15. În anul 2014, a existat o creștere a numărului de cazuri investigate în baza articolului 201¹.³⁹ **Cu toate acestea, aplicarea Codului penal de către poliție în cazurile de violență împotriva femeilor, și anume violența domestică și sexuală, rămâne inefficientă.** De multe ori, poliția continuă să fie **insensibilă față de victime și respinge actele de violență care se soldează cu leziuni ușoare.**⁴⁰ Contrar legii penale, poliția de multe ori cere existența unor incidente repetate de violență înainte de a fi aplicat articolul 201¹, care se referă la toate formele de violență în familie, indiferent de gradul de vătămare corporală.⁴¹ Chiar și atunci când poliția aplică articolul 201¹, sancțiunile rămân insuficiente. Agresorii sunt adesea sancționați doar cu amendă, spre dezămăgirea victimei și a familiei.⁴² De fapt, teama că poate fi aplicată o sancțiune financiară - care astfel ar penaliza întreaga familie - determină victimele să se abțină de la solicitarea de ajutor.⁴³
16. **De asemenea, poliția nu investighează cazurile de violență sexuală și nu crede mărturiile victimelor violenței sexuale. În afara de aceasta, multe infracțiuni de violență în familie continuă să nu fie investigate sau urmărite.**⁴⁴ Nu există o armonizare în cadrul Codului de procedură penală cu privire la pornirea urmăririi penale în baza plângerii depuse în cazurile de violență sexuală. Potrivit articolului 276 din Codul de procedură penală, urmărirea penală în cazul violului poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile a victimei; cu toate acestea, prevederea care enumeră infracțiunile pentru care este necesară depunerea unei plângeri de către victimă nu include violul. Totuși, prevederea în cauză include alte infracțiuni care pot implica violența sexuală, cum ar fi vătămarea corporală intenționată mai puțin gravă, amenințarea cu omor sau vătămarea corporală gravă și hărțuirea sexuală, creând astfel o confuzie în privința pornirii urmăririi penale pe marginea acestor cauze.
17. **Nu există instrucțiuni clare sau un protocol stabilit pentru investigarea infracțiunilor de violență sexuală. Infracțiunile de natură sexuală sunt investigate în baza unor instrucțiuni învechite, care nu corespund standardelor celor mai bune practici internaționale.** Poliția nu dispune de o metodologie clară pentru a putea reacționa la cazurile de violență sexuală. De exemplu, poliția nu ia în considerare starea victimei. De fapt, CEDO a constatat în cauza *I.P. v. Republica Moldova (2015)* că statul nu și-a îndeplinit obligațiile sale pozitive de a investiga și a pedepsi în mod eficient toate formele de viol și abuz sexual.⁴⁵ În cele din urmă, în cazul în care și atunci când este inițiată procedura penală, victimele violenței sexuale se confruntă adesea cu presiuni din partea agresorului și a rudelor lui/ei de a-și retrage plângerea.

---

³⁹ Conform statisticilor oficiale ale Ministerului de Interne din noiembrie 2014, din 7,338 de cazuri raportate, au fost pornite 2,270 cauze penale în temeiul articolului 201¹. În comparație, 721 de cauze au fost investigate în temeiul art. 78 al Codului Contravențional.

⁴⁰ Juriștii pentru Drepturile Omului, *Implementarea legislației Moldovei în domeniul violenței în familie: Raport pentru Drepturile Omului* (2012), ¶ 3.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

⁴³ Centrul Internațional "La Strada", *Raport de Activitate Linia de Încredere pentru Femei* (2012), p. 11.

⁴⁴ Juriștii pentru Drepturile Omului, *Implementarea legislației Moldovei în domeniul violenței în familie: Raport pentru Drepturile Omului* (2012), ¶ 3.

⁴⁵ *I.P. v. Republica Moldova*, Nr. 33708/12, CEDO, (2015).

18. În afara de aceste bariere procedurale, victimele violenței sexuale sunt adesea supuse unor multiple vulnerabilități, având în vedere lipsa unor sisteme adecvate, o perioadă de timp îndelungată necesară pentru colectarea probelor, alte întârzieri juridice inutile, precum și presiuni și manipulări din partea agresorilor. Fără a beneficia de un sprijin adecvat, victimele își retrag plângerile și refuză continuarea urmăririi penale.⁴⁶
19. **Procurorii sunt reticenți să aplice în mod eficient prevederile Codului penal și să urmărească cazurile de violență împotriva femeilor.** Asemenea poliției, procurorii sunt reticenți în aplicarea articolului 201¹ din Codul penal în cazurile care implică leziuni corporale ușoare.⁴⁷ Ei afișează atitudini care dau vină pe victime sau minimizează comportamentul infracțional, fapt care rezultă în mai puține urmăriri penale.⁴⁸ Statisticile Ministerului de Interne indică că procedurile penale au fost inițiate în mai puțin de 15 la sută din numărul total de plângeri depuse în cazurile de violență în familie în primele șase luni ale anului 2012.⁴⁹ Procurorii deseori refuză să investigheze asemenea cazuri sau încetează urmărirea penală în cazurile în care victimele nu doresc să depună o mărturie, chiar și în cele mai grave cazuri.⁵⁰ În ceea ce privește urmărirea penală a **cazurilor de violență sexuală**, de multe ori procurorii, asemenea poliției, pun la îndoială declarațiile victimelor violenței sexuale.⁵¹
20. **Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat este ineficientă în cazul victimelor violenței în familie.** Atunci când victimele violenței în familie doresc să obțină un ordin de protecție civilă, ei nu beneficiază de asistență juridică calificată prevăzută în Legea 198/2007⁵², deoarece ei nu îndeplinesc criteriile stricte prevăzute în articolul 19. Prin urmare, pentru a fi reprezentate victimele sunt nevoite să caute asistența organizațiilor specializate non-guvernamentale sau a unui avocat privat. În cele mai multe cazuri de violență în familie, victimele sunt extrem de vulnerabile, nu au resurse financiare, mijloace de transport, și au o flexibilitate limitată în programul lor. Prin urmare, pentru ele este aproape imposibil să identifice și să ajungă la o organizație non-guvernamentală (care adesea se află doar în Chișinău sau în unele centre raionale); în absența acestor opțiuni, ele sunt nevoite să angajeze și să plătească un avocat. Din acest motiv, victimele renunță să mai solicite măsuri de protecție sau, chiar și atunci când aceste măsuri sunt aplicate, aceasta se face la o etapă foarte târzie.⁵³

---

⁴⁶ Centrul Internațional “La Strada” *Asigurarea accesului victimelor violenței sexuale la o protecție juridică și socială adecvată*, Cercetare, 2015, ¶ 118

⁴⁷ Juriștii pentru Drepturile Omului, *Implementarea legislației Moldovei în domeniul violenței în familie: Raport pentru Drepturile Omului* (2012), ¶ 3.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Statisticile oficiale ale Ministerului Afacerilor Interne, noiembrie 2014.

⁵⁰ Juriștii pentru Drepturile Omului, *Implementarea legislației Moldovei în domeniul violenței în familie: Raport pentru Drepturile Omului* (2012), ¶ 3.

⁵¹ Centrul Internațional “La Strada” *Asigurarea accesului victimelor violenței sexuale la protecția juridică și socială adecvată* (2015), ¶ 29.

⁵² Legea nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat

⁵³ Menționat de către Promo-LEX în timpul experienței lor cu beneficiarii.

21. **Practicile de reglementare periculoase.** Atât procurorii, cât și judecătorii folosesc tehnici periculoase de “reglementare”, atunci când determină dorința victimei de împăcare în conformitate cu articolul 276 (5) din Codul penal.⁵⁴ Legea nu corespunde cerințelor Convenției de la Istanbul și CEDAW. De exemplu, în cazurile de violență sexuală, articolul 276 prevede că, în cazul în care victima depune o plângere și este pornită urmărirea penală, urmărirea penală va înceta în cazul împăcării părții vătămate cu agresorul.⁵⁵
22. **Reticența de a emite ordine de protecție.** Ordinele de protecție sunt emise în Moldova de către judecători, la recomandarea poliției. Cu toate că numărul ordinelor de protecție emise începând cu anul 2011⁵⁶ a crescut, numărul lor a scăzut în primele zece luni ale anului 2015; această tendință poate fi cauzată de lipsa de angajament al noului Ministru și eforturi reduse menite să consolideze capacitățile poliției.⁵⁷ Judecătorii deseori refuză emiterea ordinelor de protecție victimelor aflate în adăposturi sau în procesul de divorț, considerând în mod greșit că acestea nu au nevoie de protecție.⁵⁸ Judecătorii frecvent nu emit ordine de protecție în intervalul de 24 de ore prevăzut de lege.⁵⁹ Mai mult, judecătorii nu specifică distanțele și locațiile în ordinele de protecție emise, și astfel permit agresorilor să testeze limitele ordinului și lăsând victimele în condiții nesigure.⁶⁰ În cele din urmă, iminența și eficacitatea unui ordin de protecție este compromisă de judecătorii care nu comunică prompt tuturor părților despre emiterea ordinului.⁶¹ Mai mult, legislația Republicii Moldova nu prevede nici un mecanism de emitere a ordinelor de protecție de urgență.
23. **Reticența autorităților de a evacua agresorul de la domiciliu.** Chiar și atunci când distanțele sunt specificate în ordinele de protecție, autoritățile competente nu întreprind eforturi suficiente pentru evacuarea agresorilor de la domiciliul victimelor în care acestea adesea locuiesc împreună cu copiii lor. În cauza *B. v. Republica Moldova*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că statul nu a luat măsuri proactive pentru a proteja o mamă care a fost victima violenței în familie.⁶² Ea a cerut ca instanța să-l evacueze temporar pe fostul ei soț și să nu soluționeze chestiunile ce țin de proprietate.⁶³ Cuplul divorțase deja, însă instanțele de judecată au refuzat să-l evacueze din apartamentul lor comun, în ciuda

---

⁵⁴ Juriștii pentru Drepturile Omului, *Implementarea legislației Moldovei în domeniul violenței în familie: Raport pentru Drepturile Omului* (2012), ¶ 3.

⁵⁵ Centrul Internațional “La Strada” *Asigurarea accesului victimelor violenței sexuale la protecția juridică și socială adecvată* (2015), ¶ 35.

⁵⁶ Potrivit statisticilor oficiale ale Ministerului de Interne din noiembrie 2014, în 2014 au fost emise 920 ordine de protecție în comparație cu 448 în 2013 și 23 în 2011. Cel mai probabil, creșterea se datorează angajamentului personal al Ministrului de interne la acea dată și activităților specializate de consolidare a capacităților desfășurate de către CDF în comun cu Ministerul de Interne și Academia de Poliție în perioada 2012-2015 sau alte proiecte derulate în parteneriat cu Ministerul de Interne, cum ar fi Proiectul “Ruperea tăcerii: abuzul asupra persoanelor în etate în Republica Moldova”, implementat de HelpAge și Gender-Centru, în colaborare cu MAI, MMPSF, MS (2013-2014).

⁵⁷ Statisticile oficiale ale Ministerului de Interne din noiembrie 2014 atestă o scădere a numărului ordinelor de protecție de la 920 în 2014 la 701 în primele 10 luni ale anului 2015.

⁵⁸ Juriștii pentru Drepturile Omului, *Implementarea legislației Moldovei în domeniul violenței în familie: Raport pentru Drepturile Omului* (2012), ¶ 3.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

⁶² *B. v. Republica Moldova*, nr. 61382/09, CEDO (2013), ¶ 75.

⁶³ Ibid., ¶ 17.

abuzurilor care au fost raportate în mod repetat la poliție.⁶⁴ CEDO a constatat că Moldova a încălcat dreptul reclamantului la interzicerea torturii sau tratamentelor inumane sau degradante, precum și dreptul său la respectarea vieții private și de familie.⁶⁵

24. Lipsa sancționării eficiente a agresorilor și aplicarea neuniformă a legilor în cazurile de încălcare a ordinului de protecție. În conformitate cu legislația Republicii Moldova, prima încălcare a ordinului de protecție este sancționată administrativ, spre exemplu cu o amendă.⁶⁶ Sancțiunea penală se aplică în cazul în care infractorul încalcă ordinul de protecție în mod repetat.⁶⁷ Deoarece Legea 45 prevede pedeapsa penală doar pentru încălcarea repetată a ordinelor de protecție⁶⁸, victimele sunt expuse unui risc major, deoarece agresorii nu sunt trași la răspundere pentru prima încălcare. Această prevedere a stat la baza a două cauze examinate în fața CEDO, în care Curtea a hotărât împotriva Guvernului Moldovei. În cauza *Mudric v. Republica Moldova*,⁶⁹ CEDO a constatat că instanța moldovenească nu a pus în aplicare ordinele de protecție și, de asemenea, nu a efectuat o urmărire penală eficientă. În mod similar, în cauza *T.M. și C.M. v. Republica Moldova*,⁷⁰ CEDO a constatat din nou că statul nu a pus în aplicare ordinele de protecție, deoarece a refuzat să emită un ordin de restricție permanent și nu a evacuat fostul soț după ce acesta a încălcat un ordin temporar de restricție.

---

⁶⁴ Ibid., ¶¶ 7, 8, 14.

⁶⁵ Ibid., ¶¶ 61, 75.

⁶⁶ Codul contravențional, articolul 318, “Neexecutarea hotărârii instanței de judecată”.

⁶⁷ Codul penal, articolul 320, “Neexecutarea intenționată a hotărârii instanței de judecată”, “În cazul în care agresorul încalcă ordinul de protecție după aplicarea unei sancțiuni contravenționale sau administrative, a doua încălcare este calificată ca o infracțiune și se pedepsește cu închisoare de până la 2 ani”

⁶⁸ Potrivit Legii 45, articolul 17, “Sancțiuni”, încălcarea ordinelor de protecție trebuie să fie sancționată în conformitate cu “legislația aplicabilă”, și referința se face la articolul 318 din Codul contravențional, care sancționează neexecutarea ordinelor judecătorești cu amendă.

⁶⁹ *Mudric v. Republica Moldova*, nr. 74839/10, CEDO (2013), ¶ 62.

⁷⁰ *T.M. și C.M. v. Republica Moldova*, nr. 26608/11, CEDO (2014).

25. Competența ce ține de constatarea unei încălcări și derularea procedurilor administrative aparține executorului judecătoresc.⁷¹ În cazul încălcării măsurilor de protecție, executorii judecătorești deseori refuză să inițieze aceste proceduri la solicitarea poliției, deoarece nu este prevăzută o procedură de executare a ordinelor de protecție. Acest lucru creează probleme pentru responsabilizarea ulterioară a agresorului așa cum este descris în paragraful următor.
26. **Deoarece autoritățile nu aplică sancțiuni administrative pentru încălcări primare, se creează o barieră pentru urmărirea penală ulterioară în cazul încălcării repetate a măsurilor de protecție.** Pentru a efectua urmărirea penală în cazul încălcărilor repetate, autoritățile trebuie să prezinte o hotărâre administrativă emisă pentru prima încălcare.⁷² Problema este agravată de întâzieri exagerate în cadrul instanțelor administrative, deoarece nu sunt prevăzute termene limită pentru procesarea cazurilor administrative. Prin urmare, urmărirea penală în cazul încălcărilor repetate este blocată până la aplicarea sancțiunilor administrative.
27. **Lipsa de locuințe și servicii sigure pentru victimele violenței în familie.** Legea 45 nu prevede o sursă dedicată de finanțare pentru adăposturile și serviciile pentru victime.⁷³ Cu toate acestea, ONG-urile continuă să presteze servicii vitale doar cu fondurile donatorilor, cum ar fi hot-line-urile, centru de consiliere juridică și singurul adăpost național gestionat de un ONG "Asociația Împotriva violenței – Casa Mărioarei", dedicat în exclusivitate victimelor violenței în familie, cu o capacitate limitată de 21 de locuri.⁷⁴ Există puține adăposturi în Republica Moldova⁷⁵ și chiar și atunci când sunt emise ordine de protecție, autoritățile competente nu depun eforturi suficiente pentru a oferi o cazare alternativă victimelor violenței în familie. ONG-urile și instituțiile publice care prestează servicii esențiale pentru victime depun eforturi majore pentru a strânge fonduri suficiente din suportul guvernamental inadecvat și donații private.⁷⁶ Serviciile oferite victimelor rămân a fi sub-dezvoltate și sub-finanțate.⁷⁷ Opt instituții publice - cinci centre maternale și trei centre - în Moldova oferă asistență mamelor cu copii foarte mici, care nu au un loc de trai, dar care nu sunt neapărat victime ale violenței în familie; prin urmare, serviciile pentru aceste victime variază. Două dintre cele trei centre susținute din fondurile publice (în afara centrului care oferă asistență victimelor traficului) pot acomoda 36 de femei, și dacă adăugăm centrele maternale, capacitatea totală este de 106 paturi pentru întreaga țară.⁷⁸ Doar 181 de victime ale violenței

---

⁷¹ Codul contravențional, articolul 421, "Executorul judecătoresc".

⁷² Promo-LEX, *Notă analitică: Aplicarea neuniformă a legislației în cazurile de încălcare a ordinelor de restricție (2015)*

⁷³ Juriștii pentru Drepturile Omului, *Implementarea legislației Moldovei în domeniul violenței în familie: Raport pentru Drepturile Omului (2012)*, ¶ 2.

⁷⁴ Femeile împotriva Violenței în Europa, *Raport pe țară 2013*, ¶148.

⁷⁵ Juriștii pentru Drepturile Omului, *Implementarea legislației Moldovei în domeniul violenței în familie: Raport pentru Drepturile Omului (2012)*, ¶ 2.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid; Oak Foundation, Femeile împotriva Violenței în Europa și Centrul de Drept al Femeilor "Analiza lipsei de capacitate a furnizorilor de servicii care acordă asistență femeilor victime ale violenței în familie în Moldova" (2014), ¶¶ 16-17,

⁷⁸ Femeile împotriva Violenței în Europa, *Raport pe țară 2013*, ¶ 149; Juriștii pentru Drepturile Omului, et.al, *Implementarea legislației Moldovei în domeniul violenței în familie: Raport pentru Drepturile Omului (2012)*, 41; Oak Foundation, Femeile împotriva Violenței în Europa și Centrul de Drept al Femeilor " Analiza lipsei de

beneficiază de locuri de adăpost, și alte cel puțin 175 de locuri sunt necesare. Pentru a se conforma recomandărilor Consiliului Europei Taskforce⁷⁹, Moldova trebuie să ofere în total alte 356 de locuri de adăpost. De asemenea, victimele violenței sexuale nu beneficiază de niciun fel de servicii specializate.

28. **Raportarea cazurilor de violență în familie fără consimțământul victimei.** Legea 45 cere instituțiilor medicale să raporteze poliției toate cazurile de violență în familie.⁸⁰ De asemenea, asistenții sociali deseori raportează cazurile de violență fără permisiunea victimei. Prevederile și politicile cu privire la notificare care ignoră opiniile victimelor, le pot expune la pericole din partea agresorilor violenți și descuraja femeile să solicite asistență medicală sau socială, înainte ca acestea să fie pregătite să recurgă la remedii legale.
29. **Violența sexuală împotriva femeilor este una din formele de violență cel mai puțin recunoscute și raportate din Moldova.** Majoritatea cazurilor de violență sexuală nu sunt raportate autorităților. Violența sexuală în contextul casnic sau de familie nici nu este raportată, deoarece actul sexual este perceput ca o datorie a soției, după cum este confirmat într-un studiu din 2015. Există mai mulți factori care contribuie la această problemă: (i) stereotipurile sociale, unde masculinitatea este asociată cu dominare și agresivitate, iar feminitatea cu umilință; (ii) învinovățirea victimei; și (iii) teama de raportare a unor astfel de cazuri pentru a evita vina și marginalizarea.⁸¹
30. **Barierile probatorii împiedică victimele să prezinte documentație psihologică care ar facilita aplicarea cu succes a unor asemenea probe pentru ordinele de protecție.** În timp ce instituțiile psihiatrice furnizează rapoarte pe care instanțele le acceptă ca probe, aceste rapoarte se concentrează primordial asupra aspectelor psihiatrice ale violenței în familie. Rapoartele psihologilor, care oferă în mod efectiv servicii directe victimelor, însă, nu sunt acceptate ca probe directe de către instanțele de judecată în scopul emiterii unui ordin de protecție. Mai mult, psihologii nu sunt recunoscuți drept experți judiciari acreditați.⁸² Astfel, instanțele exclud informații critice de la prestatorii de servicii psihologice directe care ar putea veni în susținerea cererii unei femei.
31. **Colectarea de date și raportarea violenței sexuale.** În timp ce Ministerul de Interne a elaborat un mecanism adecvat de colectare de date și raportare pentru fiecare crimă, există o mare discrepanță între cifrele raportate de către poliție și cifrele raportate de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale. De exemplu, poliția a raportat 7338 de cazuri de violență în familie în 2014,⁸³ în timp ce Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale a

---

capacitate a furnizorilor de servicii care acordă asistență femeilor victime ale violenței în familie în Moldova” (2014), ¶¶ 16-17,

⁷⁹ Femeile împotriva Violentei în Europa, *Raport pe țară 2013*, 32. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie raport explicativ. Articolul 23 (Adăposturi) prevede necesitatea existenței unui loc de adăpost pentru fiecare 10,000 de locuitori.

⁸⁰ Legea 45, articolul 8(5)b, “Competențele autorităților administrației publice centrale și locale”.

⁸¹ Centrul Internațional “La Strada” *Asigurarea accesului victimelor violenței sexuale la protecția juridică și socială adecvată* Cercetare, 2015.

⁸² PNUD, *Studiu de fezabilitate privind infrastructura criminalistică din Republica Moldova*, 2009/pg.71 - http://www.undp.md/publications/Forensics_Feasibility_External%20Audit_Report_EN.pdf

⁸³ Statisticile oficiale ale Ministerului de Interne, noiembrie 2014.

raportat aproximativ 400 de cazuri.⁸⁴ Această discrepanță trebuie soluționată, deoarece Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale trebuie să aibă acces la mai multe date, având în vedere că acesta trebuie să urmărească cazurile indiferent dacă ele sunt înregistrate oficial ca plângeri la poliție. Ministerul Sănătății nu furnizează date cu privire la numărul de cazuri de violență în familie.

---

⁸⁴ Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale *Raport privind sistemul național de referință* (2014).

IV. RECOMANDĂRI

În rezultat, considerăm că este în continuare necesar de a pune în aplicare recomandările formulate în privința Moldovei în cadrul EPU precedente care rămân neaplicate, suplimentar la recomandarea CEDAW. Autorii formulează următoarele recomandări suplimentare care reflectă situația actuală a femeilor victime ale violenței în Moldova:

- Crearea unei politici cuprinzătoare cu privire la violența împotriva femeilor și în special violența în familie care ar preveni, pedepsi și eradica aceste probleme, în special în zonele rurale;
- Crearea unui plan de acțiuni cu privire la violența în familie pentru a monitoriza eficacitatea legii violenței în familie și a oferi o finanțare adecvată pentru implementarea acesteia;
- Inițierea și promovarea modificărilor la Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie și Codul Penal pentru a mări sancțiunile aplicate în cazul violenței în familie, și a se conforma standardelor internaționale;
- Inițierea și promovarea modificărilor la Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie și Codul penal a incrimina orice încălcare a unui ordin de protecție, a asigura punerea în aplicare a acestuia, precum și pentru a se conforma standardelor internaționale;
- Dezvoltarea mecanismelor de monitorizare a implementării efective a Legii violenței în familie și a efectuării investigațiilor efective a plângerilor de către poliție;
- Inițierea și promovarea modificărilor la legislația națională pentru a interzice medierea în toate cazurile de violență în familie și sexuală. Legislația națională ar trebui să interzică “acorduri de împăcare” care permit plata compensațiilor și alte mijloace de reconciliere în cazurile de violență sexuală;
- Semnarea și ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (Convenția de la Istanbul);
- Elaborarea de ghiduri și protocoale pentru procurorii și ofițerii de urmărire penală, în conformitate cu standardele internaționale privind drepturile omului și Convenția de la Istanbul;
- Asigurarea asistenței juridice garantate de stat tuturor victimelor violenței în timp util, indiferent de distanța și vulnerabilitatea;
- Crearea unui ordin de protecție de urgență care să poată fi emis imediat de către un ofițer de poliție. Acest ordin de protecție de urgență trebuie să rămână în vigoare în cazul în care sau până când una dintre părți solicită o audiere, și în acest caz instanța poate emite un ordin de protecție pe termen lung. În cazul în care audierea nu este solicitată de către nici una dintre părți, ordonanța de protecție de urgență trebuie să rămână în vigoare pentru cel puțin un an, perioada recomandată de UN Women, cu posibilitatea de a fi prelungită în funcție de necesități.
- Introducerea de sancțiuni pentru profesioniștii din sistem care nu pun în aplicare sau pun în aplicare în mod necorespunzător prevederile Legii cu privire la ordinele de protecție;

- Asigurarea securității și bunăstării victimelor violenței în familie și sexuale prin garantarea unor căi eficiente de atac și printr-un acces efectiv la programele de asistență socială, medicală, juridică și psihologică a victimelor;
- Îmbunătățirea și extinderea centrelor de reabilitare pentru victimele violenței în familie, în special în zonele rurale, și creșterea capacității și acoperirii adăposturilor de violență în familie;
- Abordarea cauzelor care stau la baza violenței în familie, cu scopul de a efectua campanii de sensibilizare a opiniei publice axate pe: acțiuni de abordare a violenței în familie și sexuale; riscurile și consecințele acestor infracțiuni; precum și serviciile existente pentru victimele violenței în familie și sexuale;
- Instruirea reprezentanților organelor de drept, sistemului judecătoresc, procurorilor, profesioniștilor în domeniul sănătății și asistenților sociali cu privire la violența în familie;
- Crearea și formarea de echipe în consultare cu ONG-urile pentru femei, pentru a interveni în cazurile de agresiune în familie și sexuală, care să includă prestatorii de servicii directe pentru victime, experții criminaliști, ofițerii de urmărire penală și procurorii. Mandatul acestor echipe trebuie să includă reacționare promptă la cazurile raportate de violență cu accent pe victimă;
- Crearea unui sistem corespunzător de raportare și de colectare de date la nivel inter-ministerial.